

อดัม สมิธ

Adam Smith, 1723 - 1790

บิดาแห่งเศรษฐศาสตร์ - บิดาแห่งระบบทุนนิยมเสรี

เรียบเรียงโดย... **วัลลภ กฤตยานวัช**
(M.Sc.- Asian Institute of Technology)

อดัม สมิธ เป็นนักคิดและนักเศรษฐศาสตร์รุ่นบุกเบิกที่ทั่วโลกยกย่องนับถือในฐานะ **“บิดาแห่งเศรษฐศาสตร์”** และในฐานะ **“บิดาแห่งระบบทุนนิยมเสรี”** (father of laissez-faire capitalism) ซึ่งมีแนวคิด **“เศรษฐกิจระบบตลาดเสรี”** (free-market economy) เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยที่รัฐควรแทรกแซงตลาดน้อยที่สุด เพื่อให้ตลาดเสรีสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ เพราะถ้ามีความไม่สมดุลเกิดขึ้น ก็จะมีมือที่มองไม่เห็น (invisible hand) มาช่วยให้ตลาดมีการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพของมันเป็นเอง แนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์แบบเสรีนิยมนี้ นับว่ามีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อนโยบายและแบบแผนการพัฒนาของรัฐต่างๆ ในรอบ 300 ปีที่ผ่านมา

ประวัติชีวิตและการทำงาน

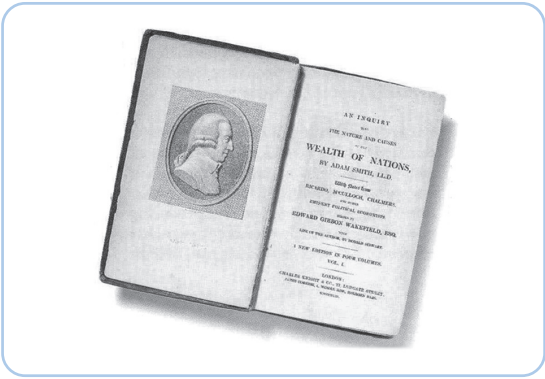
อดัม สมิธ เกิดที่เมือง Kirkcaldy, Scotland ประเทศอังกฤษ เมื่อ ค.ศ. 1723 พ่อเสียชีวิตตั้งแต่อ่อนที่เขาจะเกิดมา เมื่อยังเด็กได้เข้าเรียนหนังสือที่ Burgh School จนกระทั่งอายุ 14 ปี จึงเข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยกลาสโกว์ ในสาขาปรัชญา-ศีลธรรมและคณิตศาสตร์ เขาเรียนเก่งจึงได้รับรางวัลไปศึกษาต่อที่วิทยาลัยบาลลิออล แห่งมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด เมื่ออายุเพียง 17 ปี ในปี 1748 สมิธเริ่มงานบรรยายในเอเดินเบอร์ระ และในช่วงปี 1751 - 1764 ได้รับการแต่งตั้งจากมหาวิทยาลัยกลาสโกว์เป็นศาสตราจารย์ด้านอักษรศาสตร์และปรัชญาศีลธรรมและในปี 1759 สมิธได้พิมพ์หนังสือเล่มแรกของเขาชื่อ **“Theory of Moral Sentiments”** ต่อมา เขาได้เดินทางไปยังหลายประเทศในยุโรป และได้เสวนากับนักคิดนักปรัชญาที่มีชื่อเสียงในยุคนั้นหลายท่าน เช่น David Hume, John Locke, Voltaire, Benjamin Franklin, Turgot เป็นต้น หลังจากนั้น ในปี 1778 สมิธได้เขียนหนังสือที่ยิ่งใหญ่ของโลกและสร้างชื่อเสียงให้เขามากที่สุดคือเรื่อง **“An Inquiry Into the Nature and Causes of the Wealth of Nations”** (การไต่หาธรรมชาติ

และสาเหตุแห่งความมั่งคั่งของประชาชาติ) หรือที่รู้จักกันสั้นๆ ว่า **“The Wealth of Nations”** (ความมั่งคั่งของประชาชาติ) โดยหนังสือนี้ใช้เวลาเขียนนานถึง 10 ปี ในปี 1778 เขาเป็นข้าหลวงศุลกากรในสกอตแลนด์ และในปี 1787 ได้รับตำแหน่งอธิการบดีของมหาวิทยาลัยกลาสโกว์ สมิธไม่เคยแต่งงาน ไม่มีลูก และอยู่เป็นโสดเรื่อยมา จนกระทั่งปี 1790 จึงถึงแก่กรรมที่เอเดินเบอร์ระ เขตสกอตแลนด์ เมื่ออายุได้ 67 ปี

ผลงานเขียนที่สำคัญ

หนังสือเล่มแรกของเขาชื่อ **“Theory of Moral Sentiments”** (ทฤษฎีความรู้สึทางศีลธรรม) ที่พิมพ์ในปี 1759 ทำให้เขามีชื่อเสียงในแวดวงนักปรัชญาในสมัยนั้นทันที ในหนังสือนี้ สมิธได้ชี้ให้เห็นว่า แม้มนุษย์จะมีแนวโน้มเอียงที่จะเห็นแก่ตัว โดยมุ่งแสวงหาประโยชน์ส่วนตน (self-interest) เป็นสำคัญ แต่มนุษย์ก็ยังมีศีลธรรมหรือมโนธรรมที่เกิดจากปฏิกรรมสัมพันธ์ในสังคม และเขาเสนอทฤษฎีแห่งความเห็นอกเห็นใจ (theory of sympathy) โดยชี้ให้เห็นว่าการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น จะทำให้เขาตระหนักรู้ในตัวเองและสร้างศีลธรรมประจำใจในตนขึ้น

สมิธ ยังมีผลงานเขียนอีกหลายเรื่อง เช่น A Treatise on Public Opulence (1764 พิมพ์ครั้งแรกปี 1937), Lectures on Justice, Police, Revenue, and Arms (1763), Essays on Philosophical Subjects (1795), Lectures on Jurisprudence และ Lectures on Rhetoric and Belles Lettres อย่างไรก็ตามหนังสือที่มีชื่อเสียงด้านเศรษฐศาสตร์มากที่สุดคือ **“The Wealth of Nations”** ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี 1776 หนังสือนี้จัดเป็นหนังสือเศรษฐศาสตร์คลาสสิกที่ยิ่งใหญ่ของโลก เพราะเป็นการศึกษาเศรษฐศาสตร์ในหลายมิติอย่างเป็นระบบและนับเป็นการเสนอทฤษฎีเศรษฐกิจการเมือง (political economy) เล่มแรกของโลก งานของสมิธเล่มนี้ได้กลายเป็นรากฐานวิชา

การเศรษฐศาสตร์ตลาดเสรี และเป็นที่รู้จักมากที่สุดว่าเป็น
ภูมิปัญญาที่ก่อกำเนิดระบบการค้าเสรี ระบบทุนนิยมและ
ลัทธิเสรีนิยมประชาธิปไตยในยุคปัจจุบัน

แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์

อดัม สมิธ เป็นที่รู้จักมากที่สุดในฐานะผู้ให้กำเนิด
ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ลัทธิเสรีนิยม โดยที่เขาเชื่อในสิทธิ์ของ
ปัจเจกบุคคลที่จะใช้ปัญญาความสามารถของตนสร้างความ
มั่งคั่งทางเศรษฐกิจให้กับตนเองได้อย่างอิสระเสรี โดยไม่ต้อง
ตกเป็นเบี้ยล่างของสมาคมอาชีพผูกขาดบางกลุ่มหรือการแทรก
แซงของรัฐ ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองของสมิธ มีผลต่อ
การเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐศาสตร์เดิมของยุโรปในศตวรรษ
ที่ 18 - 19 เป็นอย่างยิ่ง เพราะทำให้ประเทศในยุโรปส่วนใหญ่
ต่างพากันเปลี่ยนแปลงนโยบายเศรษฐกิจของรัฐเข้าสู่ระบบ
การค้าแบบตลาดเสรี (free market and free trade)

หลักการหรือแนวคิดสำคัญของสมิธ ในหนังสือ **The
Wealth of Nations** ได้แก่ **กฎแห่งการทำงาน** (law of labour)
ที่สมิธเห็นว่ามนุษย์ทุกคนที่อยู่วัยทำงาน ต่างก็ต้องการทำงาน
เพื่อแสวงหาปัจจัยยังชีพและสร้างความสะดวกสบายแก่ชีวิต
แรงบันดาลใจของการทำงานหรือการลงทุนลงแรงก็คือ**การ
มุ่งแสวงหาประโยชน์ส่วนตน** (self-interest) เป็นสำคัญ ดังนั้น
มนุษย์ทุกคนควรมี**สิทธิเสรีภาพทางเศรษฐกิจ** (right to
economic freedom) คือมีโอกาสได้ทำงานตามที่ตนเองถนัด
อย่างเต็มที่ รัฐจึงควรมีหน้าที่ส่งเสริมให้ทุกคนได้ทำงานอย่าง
อิสระเสรีตามความชอบความถนัดของแต่ละคน และในการ
ทำงานนั้น หากมี**การแบ่งงานและหน้าที่กันทำ** (division of
labour) จะทำให้ผลผลิตสุดท้ายที่ออกมามีประสิทธิภาพ
มากขึ้น รวดเร็วขึ้น มีปริมาณงานมากขึ้นกว่าที่แต่ละคนจะทำ
เองคนเดียวทุกอย่าง ทั้งนี้ เพราะแต่ละคนจะพัฒนาความ
ชำนาญพิเศษในงานที่ตนรับผิดชอบนั้น สำหรับการผลิตและ
การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า รัฐควรปล่อยให้ไปตาม

กลไกตลาดเสรี (free market) ตามกฎแห่งอุปสงค์และอุปทาน
(law of demand and supply) นั่นคือหากสินค้ามีน้อย แต่ความ
ต้องการมีมาก กลไกตลาดก็จะผลักดันให้ราคาสูงขึ้น จะเกิด
การจ้างงานและการผลิตตามมา เพราะผู้ประกอบการเล็งเห็น
กำไร และหากใครมีกำไรมากกว่าปกติก็จะจูงใจให้ผู้อื่นเข้ามา
ทำการผลิตและขายแข่งขันมากขึ้น เมื่อสินค้ามีมากขึ้นจน
เกินกว่าความต้องการราคาตลาดก็จะปรับลดลงไปเอง เพื่อเข้า
สู่ราคาพื้นฐานที่ควรจะเป็น (natural price) หรือราคาอันเนื่อง
มาจากการแข่งขันเต็มที่ ซึ่งสุดท้ายจะเป็นประโยชน์แก่
ผู้บริโภค ดังนั้น รัฐจึงไม่ควรเข้าแทรกแซงการทำงานของภาค
เอกชน เพราะจะทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจไร้ประสิทธิภาพ
รัฐควรปล่อยให้กลไกตลาดทำงานเอง**ภายใต้การแข่งขัน
อย่างเสรี** (free competition) และหากจะเกี่ยวข้องก็คือการ
ออกกฎหมายที่**ป้องกันการผูกขาด** (monopoly) ไม่ว่าจะกระทำ
โดยรัฐหรือเอกชน เพราะการผูกขาดจะทำให้ราคาไม่เป็นไปตาม
ธรรมชาติหรือสูงกว่าที่ควรจะเป็นมาก

แม้สมิธจะให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลและหน่วย
งานธุรกิจเอกชนในระบบตลาดและการค้าเสรีก็ตาม แต่เขา
ก็ให้ความสำคัญกับบทบาทของ**รัฐบาล**ด้วย โดยตาม
ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองของสมิธนั้น เขาเห็นว่า “**รัฐ
ที่ร่ำรวย**” (rich country) จะต้องมี “**ความมั่งคั่ง**” (wealth) และ
ความมั่งคั่งนั้นหมายถึงการมี “**เงินตรา**” (money) ทั้งนี้ เพราะ
เงินตราเป็นเครื่องมือทางการค้าขายแลกเปลี่ยน และเป็นมาตร
วัดมูลค่าของสิ่งทั้งหลายที่ดีที่สุด ดังนั้น บทบาทของรัฐบาล
ก็คือ การสร้างความมั่งคั่งร่ำรวยให้กับประเทศ และสร้างความ
พออยู่พอกิน (และความอยู่ดีมีสุข) ให้กับประชาชน ในกรณี
รัฐจะต้องหารายได้อย่างเพียงพอ (sufficient revenues) เพื่อ
ให้สามารถดำเนินกิจกรรมของรัฐ เช่น การป้องกันประเทศ
และให้บริการสาธารณะ (public services) แก่ราษฎรอย่างทั่วถึง
เช่น การส่งเสริมการค้าขายกับต่างประเทศสนับสนุน**การ
ส่งออกให้มีมูลค่ามากกว่าการนำเข้า เพื่อให้ได้ดุลการค้า
สูงขึ้น** นำรายได้เข้าประเทศและก่อให้เกิดการจ้างงานเต็มที่
กับทั้ง**ต้องหารายได้เข้ารัฐจากการบริหารทรัพย์สินของรัฐ**
(state property) และ**การจัดเก็บภาษีอากร** (taxation) โดยที่
เขาเห็นว่าบุคคลและธุรกิจพึงจ่ายเงินค่าจุนรัฐตามส่วนกับ
ความสามารถของตน และภาษีที่ต้องจ่ายพึงมีความแน่นอน
มีความชัดเจน เข้าใจง่าย และสะดวกที่สุดสำหรับผู้จ่ายทุกคน

แนวความคิดทางเศรษฐกิจของสมิธยังมีอีกมากมาย
แม้บางเรื่องจะมีจุดอ่อนอยู่บ้าง แต่นักเศรษฐศาสตร์รุ่นต่อมา
เช่น David Ricardo, Thomas Malthus ก็ได้ปรับปรุงและอธิบาย
ขยายความให้เป็นระบบยิ่งขึ้นและกลายเป็นส่วนหนึ่งของ**สำนัก
เศรษฐศาสตร์คลาสสิก** (Classical economics) ที่สำคัญยิ่ง